

prof. UG dr hab. Mieczysław Nurek
Zakład Historii Najnowszej Powszechnej
Instytut Historii
Uniwersytet Gdański

2008/2009

1. Przedmiot: Historia powszechna 1918-1945, rok III, sem. zimowy, studia stacjonarne
2. Liczba godzin: 30
3. Forma: wykład
4. Realizowana tematyka wykładów:

Europa na tle dziejów powszechnych 1918-1945

Założenia ogólne treści wykładu:

- Europa traci dotychczasową, pierwszoplanową rolę światowego centrum, kształtującego dzieje powszechne (zagadnienie „imperium europejskiego”).
- Przemiany cywilizacyjne w Europie – rola jednostki, rodziny mas społecznych. Rola państwa. Załamanie liberalno-burżuazyjnej cywilizacji, tzn. załamanie witalności tej cywilizacji (skutki – faszyzm).
- Trzeci główny wątek wykładu to stosunki międzynarodowe, z wyraźnym uwzględnieniem roli mocarstw i miejsca państw mniejszych.

Tematyka szczegółowa wykładu:

Europa bliżej zakończenia wojny:

- przełom wojny (1916-1917); sondáže pokojowe,
- USA a wojna w Europie,
- przewrót październikowy w Rosji; Traktat w Brześciu,
- rozpad sojuszu państw centralnych,
- znaczenie dekretu o pokoju, o ziemi 8.X 1917
- znaczenie 14 punktów Wilsona,

Europa powojenna – przesłanki tworzenia pokoju 1919-1923-1925:

- konferencja pokojowa; L.N., traktaty pokojowe, nowe państwa, interwencja w Rosji,
- USA a powojenne problemy Europy
- Francja a Niemcy
- Locarno

Ekonomiczne, społeczne i kulturowe zmiany (nie tylko w Europie) 1918-1939

- wieloaspektowe skutki wojny
- cechy charakterystyczne gospodarki 1919-1939
- rola rodziny w społeczeństwie powojennym
- nauka, edukacja, sztuka

Ku II wojnie światowej – mocarstwa zachodnie, ZSRR i kraje mniejsze Europy wobec polityki państw faszystowskich

- cz. I (1933-1938) problem rozbrojenia, Pakt Czterech, Pakt Wschodni, Stresa, 16. 1935 r.-układ morski bryt.-niem. (reakcja państw M. Bałtyckiego), koniec ery Locarno, Oś Berlin-Rzym-Tokio, pakt antykominternowski, Appeasement w polityce międzynarodowej (geneza, ewolucja zasad polit. appeasementu) – układ monachijski (apogeum polityki appeasementu, postawa Benesa art.)
- cz. II rok 1939 – zerwanie przez Hitlera układu monachijskiego, punkt zerowy w polityce międzynarodowej – reakcja W. Br., Fr. (polityka gwarancji), krajów mniejszych i ZSRR. Stosunki radziecko-niemieckie w l. 1919 – 1939 (Rapallo 1922, Traktat berliński 1926, po 1933 r. (Kandelaki –Gruzin), sierpień 1939-wrzesień 1939).

Europa w II wojnie światowej

- geneza II w. św.; los krajów bałtyckich, Finlandii, bloki polityczno-militarne; wizje kształtowania porządku międzynarodowego po II w. św.

Wojna po wojnie czyli geneza zimnej wojny

- przyczyny pośrednie i bezpośrednie (dwa tzw. długie telegramy: G. Kennan, F. Roberts)
- los PSZ na Zachodzie (koniec sojuszu brytyjsko-polskiego).

prof. UG dr hab. Mieczysław Nurek

WYKAZ LITERATURY DO EGZAMINU
Z HISTORII POWSZECHNEJ 1918-1945
ROK III

Literatura o charakterze podręcznikowym

1. A. Czubiński, Europa dwudziestego wieku, Poznań 1997.
 2. Tenże i W. Olszewski, Historia Powszechna 1939-1994, Poznań 1997
 3. S. Sierpowski, Między Wojnami 1919-1939, cz. 1 i 2, Poznań: Kurpisz `99
 4. A. Czubiński, Druga Wojna Światowa 1939-1945, cz. 1 i 2, Poznań: Kurpisz
 5. A. Czubiński, Historia Drugiej Wojny Światowej 1939-1945, Poznań 2004.
 6. H. Batowski, Między dwiema wojnami, 1919-1939. Zarys historii dyplomatycznej. Kraków 1988.
 7. P. Johnson, Historia świata /od roku 1917/. Polonia, Londyn 1989 [oraz wydania krajowe].
 8. P. Kennedy, Mocarstwa Świata. Narodziny - Rozkwit - Upadek. Książka i Wiedza, Warszawa 1994.
 9. Druga Wojna światowa. Biuro Informacyjne Stanów Zjednoczonych. Kraków 1947, przedruk 1990.
 10. N. Davies, Europa walczy, Kraków 2008.
 11. W.S. Churchill, Druga Wojna Światowa, t. I-VI, Gdańsk 1994 i n.
 12. N. Davies, Europa, Kraków 1998 i n.
 13. J. Karski, Wielkie mocarstwa wobec Polski 1919-1945. Od Wersalu do Jałty, Lublin 1998.
 14. L.C. Gardner, Strefy wpływów. Wielkie mocarstwa i podział Europy. Od Monachium do Jałty, Warszawa: KiW 1999.
- UWAGA! - Autorzy prac zalecanych najbardziej: A. Czubiński, S. Sierpowski, N. Davies, J. Karski.

Z podanego poniżej zestawu literatury należy wybrać 4 pozycje (po jednej z wybranych 4 zestawów). Spośród wybranych 4 pozycji jedną można zastąpić inną - nie ujętą w wykazie. Propozycję wprowadzenia do zestawu nowego tytułu należy uzgodnić z prowadzącym wykład, najpóźniej do końca zajęć.

Zestaw I

1. A. Bullock, Hitler i Stalin. Warszawa 1994.
2. A. Kastory, W. S. Churchill. Wrocław 2004.
3. S. Haffner, Churchill, Lublin 1994.
4. A. Harasimowicz, James Ramsay MacDonald - zyciorys socjaldemokraty. Łódź 1986.
5. J. Fest, Oblicze Trzeciej Rzeszy. Warszawa 1970.
6. R. Wapiński, Władysław Sikorski. Warszawa 1978 i n.
7. O. Terlecki, Generał ostatniej legendy. Londyn 1976.
8. O. Terlecki, Generał Sikorski. T. I-II, Kraków 1981.
9. W. Korpalska, Władysław Eugeniusz Sikorski. Biografia polityczna. Wrocław..., 1981 i n.
10. O. Terlecki, Pułkownik Beck. Kraków 1985.

Zestaw II

1. J. Beck, Ostatni raport. Warszawa 1987.
2. P. Schmidt, Statysta na dyplomatycznej scenie. Kraków 1965.
3. L. Noël, Agresja niemiecka na Polskę. Warszawa 1966.
4. N. Henderson, Nieudana misja. Berlin 1937-1939. Warszawa 1970.
5. C. Burckhardt, Moja misja w Gdańsku 1937-1939. Warszawa 1970.
6. A. Eden, Pamiętniki 1923-1938. T. I, W obliczu dyktatorów. Warszawa 1970.
7. E. Raczyński, W sojusznicznym Londynie. Londyn 1960.
8. K. Moczarski, Rozmowy z katem. Warszawa 1978 i n. (np. wyd. 16. – Znak: Kraków 2004).
9. W. Bartoszewski, Wywiad rzeka, Warszawa 2006.

Zestaw III

1. A. Eden, Pamiętniki. T.II, 1938-1945, Obrachunki, Warszawa 1972.
1. Ch. de Gaulle, Pamiętniki wojenne, t. I-III, Warszawa 1962 i n.
2. K. Dönitz, 10 lat i 20 dni. Wspomnienia 1935-1945, Gdańsk 1997 i n.
3. H. Macmillan, Pamiętniki 1914-1945. Warszawa 1981.
4. D. Eisenhower, Krucjata w Europie. Warszawa 1959.
5. A. Speer, Wspomnienia. Warszawa 1973.
6. W. Schellenberg, Wspomnienia. Wrocław... 1989.
7. H. v. Hervarth, Między Hitlerem a Stalinem. Wspomnienia oficera i dyplomaty niemieckiego, 1931-1945. Warszawa 1992.
8. Rozmowy na koniec wieku, Kraków: Znak cz. 1 i 2, 1998, cz. 3, 2000 (z wybranego tomu trzy rozmowy do wyboru).

Zestaw IV

1. A. Bullock, Hitler. Studium tyranii. Warszawa 1969 i n.
2. S. Mikos, Wolne Miasto Gdańsk a Liga Narodów 1920-1939. Gdańsk 1979.
3. St. Sierpowski, Faszyzm we Włoszech 1919-1926. Wrocław... 1973.
4. P. Kraszewski, Polityka Wielkiej Brytanii wobec Niemiec w latach 1918-1925. Poznań 1982.

5. Cz. Madajczyk, *Kultura europejska a faszyzm*, Wrocław... 1979.
6. B. Drewniak, *Teatr i film w Trzeciej Rzeszy*. Gdańsk 1972.
7. S. Corvaja, *Hitler i Mussolini*, Bellona: Warszawa 2004.

Zestaw V

1. J. Krasuski, *Stosunki polsko-niemieckie 1919-1925*. Poznań 1962 i n.
2. J. Krasuski, *Stosunki polsko-niemieckie 1919-1932*. Poznań 1975.
3. A. Essen, *Polska a Mała Ententa 1920-1934*. Warszawa-Kraków 1992.
4. M. Wojciechowski, *Stosunki polsko-niemieckie 1933 -1938*. Poznań 1963 i n.
5. J. Ciałowicz, *Polsko-francuski sojusz wojskowy*. Warszawa 1970.
6. M. Nowak-Kiełbikowa, *Polska-Wielka Brytania w l. 1918-1923*. Warszawa 1975.
7. M. Nowak-Kiełbikowa, *Polska-Wielka Brytania w dobie zabiegów o zbiorowe bezpieczeństwo w Europie 1923-1937*. Warszawa 1989.
8. M. Baumgart, *Wielka Brytania a Odrodzona Polska 1918-1933*. Szczecin 1985 i n.
9. P. Łossowski, *Litwa a sprawy polskie 1939-1940*. Warszawa 1975.
10. S. Żerko, *Stosunki polsko-niemieckie 1938-1939*. Poznań 1998.
11. M. Kornat, *Polska 1939 roku wobec paktu Ribbentrop – Mołotow*, PISM: Warszawa 2002.
12. S. Sierpowski, *Stosunki polsko-włoskie w l. 1918-1940*. Warszawa 1975.
13. M. Zgórniak, *Europa w przededniu wojny*. Kraków 1993.
14. T. Łepkowski, *Polska-Meksyk 1918-1939*. Wrocław..1980
15. K.Grünberg, J.Serczyk, *Czwarty rozbiór Polski. Z dziejów stosunków radziecko-niemieckich w okresie międzywojennym*. Warszawa 1990.
16. M. Wołos, *Francja – ZSRR. Stosunki polityczne w latach 1924-1932*, Toruń 2004.
17. A. Szczepańska, *Czechosłowacja w polskiej polityce zagranicznej 1918-1933*, Szczecin 2004.
18. S. Dębski, *Między Berlinem a Moskwą. Stosunki niemiecko-sowieckie 1939-1941*, PISM: Warszawa, 2003.
19. T. Konecki, *Skandynawia w drugiej wojnie światowej*, KiW: Warszawa 2003.

Zestaw VI

1. H. Batowski, *Rok 1940 w dyplomacji europejskiej*. Poznań 1981.
2. W. Biegański, *Finał dziwnej wojny. Studium o kampanii francuskiej 1940*. Warszawa 1970.
3. D. Stafford, *Wielka Brytania i ruch oporu w Europie 1940-1945*. Warszawa 1984.
4. T. Rawski, *Wojna na Bałkanach 1941*. Warszawa 1981.
5. Z. Flisowski, *Burza nad Pacyfikiem. T. I-II*. Poznań 1989.
6. A. Wolny, *Okinawa 1945*, Bellona: Warszawa 2004.
6. S. Ambrose, *D-Day 6 czerwca 1944 przełomowa bitwa II w. św.*, Wyd. Magnum 2003.
8. Cz. Madajczyk, *Faszyzm i okupacje 1938-1945. T. I, Ukształtowanie się rządów okupacyjnych*. Poznań 1983.
T.II, *Mechanizmy realizowania okupacji*. Poznań 1984 /do wyboru t. I lub II/.

Zestaw VII

1. H. Batowski, Polska dyplomacja na obczyźnie, 1939-1941. Kraków 1991.
2. H. Batowski, Wojna a dyplomacja 1945. Poznań 1972.
3. P. Grudziński, Przyszłość Europy w koncepcjach Franklina D.Roosevelta 1933-1945. Wrocław... 1980.
4. M.K. Kamiński, Polska i Czechosłowacja w polityce Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii 1945 – 1948, Warszawa 1991,
lub wyd. II: W obliczu sowieckiego ekspansjonizmu. Polityka Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii wobec Polski i Czechosłowacji 1945-1948, Warszawa 2005.
5. L. Pastusiak, Roosevelt a sprawa polska. Warszawa 1980.
6. W. Borodziej, Od Poczdamu do Szklarskiej Poręby.
Polska w stosunkach międzynarodowych 1945-1947. Londyn 1990.
7. A. Kastory, Rewanż za Monachium. PAU: Kraków 1996.

5. Sposób rozliczenia: egzamin.